

ТАҚРИЗИ

муқарризи расмӣ ба рисолаи Юсуфчонова Дилбар Холиқчоновна дар мавзӯи «Имконоти истифодаи технологияҳои инноватсионии таълим дар рушди фарҳанги зеҳни хонандагони хурдсол», ки барои дарёғти-дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01 – педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ) пешниҳод шудааст.

Мақсади асосии рушди фарҳанги зеҳни хонандагон мутобиқшавӣ ба муҳити атроф мебошад. Механизмҳои асосие, ки бо ёрдами онҳо кӯдак аз як дараҷаи рушд ба дараҷаи дигараш мегузарад ин ҳаракатҳо бо ашёҳои нав мувофиқи малакаю маҳорати аллакай мавҷудбуда мебошанд. Ин кӯшиши тағиیر додани худи малакаю маҳорат мутобиқ ба шароити тағиیرёфта мебошад. Дар натиҷаи аккомодатсия дар рӯхия ва рафтор мувозинаи вайроншуда аз нав барқарор мешавад. Аз ҳисоби равандҳои ассимилятсия, аккомодатсия ва мувозина рушди когнитивии бачаҳо ба амал бароварда мешавад. Ин равандҳо вазифаи худро дар тамоми тӯли ҳаёти инсон ичро мекунанд.

Аз рӯи ақидаи олимон-психологҳо (равоншиносон), агар ассимилятсия нисбат ба аккомодатсия таъсири бештар дошта бошад, он гоҳ караҳтии тафаккур ва ноустуровии рафтор рух медиҳад. Дар сурате, ки аккомодатсия нисбат ба ассимилятсия бартарӣ пайдо кунад, ҳаракатҳои устурови боидрокона ва амалиётҳо ташаккул наёфта, рафтор номутассил ва номуташаккил мегардад.

Мувозина дар байни ин равандҳо маънои таносуби муносаби онҳоро дорад. То он даме, ки ассимилятсия ва аккомодатсия дар ҳолати мувозина қарор доранд, дар бораи рафтори боидрокона сухан рондан мумкин аст, дар ақси ҳол, рафтор хосиятҳои зеҳни худро бой медиҳад.

Ба даст овардани мувозинаи фундаменталӣ дар байни ассимилятсия ва аккомодатсия – вазифаи мураккаб ва ҳалли он аз сатҳи рушди зеҳни субъект, аз он муаммоҳои нав, ки вай бо онҳо бархӯрд менамояд, вобаста мебошад. Ин гуна мувозинат бояд дар ҳама марҳалаҳои рушди зеҳни вучуд

дошта бошад.

Вобаста ба ин масъалаи таъкидшуда, диссертатсияи Юсуфчонова Дилбар Холикчоновна дар шароити навсозии таҳсилот дар ҷумҳурии мо, бешубӯҳа, мубрам ва ҳозиразамон мебошад.

Назарияи муосири маърифат мағхуми «зехн»-ро ҳамчун қобилияти тафаккурронӣ, ҳамчун донистани хосиятҳои (ҷанбаҳои) муҳими ашёҳо ва падидаҳои воқеият, алоқаи онҳо бо ҳамдигар таъриф медиҳад. Аз ин лиҳоз, муаллифи рисола ҳангоми асосноккунии моҳияти мағхуми «зехн» таносуби мағхуми «зехн» ва категорияи «фарҳанг»-ро ошкор намудааст, ки дастгохи мағхумӣ ва категориявии асоси педагогиро ташкил медиҳанд.

Аксарияти олимон чунин муайян меқунанд, ки асоси педагогӣ, инчунин таълимоти педагогиро фалсафаи маърифати илмӣ ташкил медиҳад. Дар таҳқиқоти худ муаллифи рисола на як бору ду бор ба категорияҳои фалсафа муроҷиат менамояд, вале ин маънои ба таври механикӣ рӯйбардор кардани муқаррароти фалсафавӣ, принсипҳо, қонуниятҳоро нисбат ба фани таҳқиқшаванда ғандорад.

Муносабати илмӣ нисбат ба падидаи таҳқиқшаванда муаллифро аз муносабати стихиявии эмпирикӣ эмин медорад. Хосияти вай аз он иборат аст, ки он на ба муқаррароти фалсафавӣ такя менамояд, балки онҳоро мушахҳас месозад. Ба шарофати ин мағхумҳо, категорияҳо, принсипҳои барои илми педагогӣ хос ба системаи муайян медароянд. Ҳусусияти педагогии роҳҳои тараққии фарҳанги зехнӣ таҳқиқи технологияҳои инноватсионии таълим мебошад, ки ба омӯзиши худи ин роҳҳо, зимнан, дилҳоҳ роҳҳои ба ҳамаи соҳаҳои мавзӯгии илм даҳлдошта равона шудаанд.

Дар ин замина, таҳқиқоти Юсуфчонова Дилбар Холикчоновна ба ғайр аз аҳамият арзиши мақсаднокеро қасб менамояд, ки дар назария ва амалияи раванди истифодаи технологияҳои инноватсионии таълим дар рушди фарҳанги зехнӣ хонандагони хурдсол ифода меёбад. Ҳамин тарик, масъалаи таҳқиқоти диссертационӣ, ки аз ҷониби муаллиф пешниҳод шудааст, муҳим ва асоснок ба назар мерасад.

Дар таҳқиқоти Юсуфчонова Дилбар Холиқчоновна мавҷудияти ихтилофҳои баррасишуда, зарурати мусоидати амаливу методӣ барои интихоби мавзӯи кори диссертатсионӣ «Имконоти истифодаи технологияҳои инноватсионии таълим дар рушди фарҳанги зеҳни хонандагони хурдсол» асос гардида, ба ин васила, тариқи шартҳо ва тактикаи маҳсуси педагогӣ (ки дар боби дувум муфассал муаррифӣ гардидаанд) дар омӯзиши имконоти истифодаи технологияҳои инноватсионии таълим дар рушди фарҳанги зеҳни хонандагони хурдсол коркард гардидаанд.

Ба сифати объекти таҳқиқот муаллиф назария ва амалияи раванди истифодаи технологияҳои инноватсионии таълим дар рушди фарҳанги зеҳни хонандагони хурдсол интихоб намудааст.

Ҳадаф ва вазифаҳои таҳқиқот пурра ба мавзӯи он мутобиқат дорад, фарзияи илмии таҳқиқот ҳадафи онро пурра инъикос менамояд. Сохторӣ кори диссертатсиониро бозгӯи мундариҷавии дастгоҳи илмӣ таъмин менамояд, ки бо методологияи мувоғиқ, ҳамчунин доираи васеи сарчашмаҳо ва пойгоҳи озмоиши тақвият меёбад. Дар маҷмӯъ, дастгоҳи илмии диссертатсия амиқ андешида шуда, ба мантиқи таҳқиқот мувоғиқ аст ва ягон эроди ҷиддиро ба миён намеорад.

Ба андешаи муқарриз дар таҳқиқоти Юсуфчонова Дилбар Холиқчоновна як қатор ҷанбаъҳоеро муқаррар намудан мумкин аст, ки аз лиҳози илмиву амалий ҷолиб буда, онҳоро навғонии кори диссертатсионӣ шуморидан мумкин аст:

1. Китоби электронӣ, модели графикӣ, маводи дидактикий бо мақсади рушди фарҳанги зеҳни хонандагон барои дар раванди таълим дар синфҳои ибтидой ҷорӣ намудан таҳия карда шудаанд.
2. Тавсияҳои методии рушди фарҳанги зеҳни хонандагон барои истифода намудани воситаҳои инноватсионӣ дар раванди таълим таҳия гардидаанд.
3. Низоми маҳакҳо ва нишондиҳандаҳои рушди фарҳанги зеҳни хонандагон кор карда бароварда шудаанд.

Дар боби якуми рисола “Асосҳои илмӣ-педагогии истифодаи технологияҳои инноватсионии таълим дар рушди фарҳанги зеҳни хонандагони синфҳои ибтидой” оид ба асосҳои назариявии истифодаи технологияҳои инноватсионии таълим дар синфҳои ибтидой маълумот дода шуда, хусусиятҳои педагогии рушди фарҳанги зеҳни хонандагони синфҳои ибтидой шарҳ дода шудаанд. Модели технологияҳои инноватсионӣ дар рушди фарҳанги зеҳни хонандагони синфҳои ибтидой коркард ва пешниҳод гардидааст.

Дар боби дуюм “Технологияи педагогии истифодаи воситаҳои инноватсионии таълим дар рушди фарҳанги зеҳни хонандагони синфҳои ибтидой” оид ба истифодаи китоби электронӣ ҳамчун воситаи технологияи инноватсионии таълим дар рушди фарҳанги зеҳни хонандагони синфҳои ибтидой маълумот дода шуда, истифодаи модели графикӣ дар раванди таълим ҳамчун яке аз воситаҳои технологияи инноватсионии таълим дар рушди фарҳанги зеҳни хонандагон пешниҳод гардидааст. Таҳлили натиҷаҳои кори таҷрибавӣ-озмоишӣ оид ба истифодаи технологияҳои инноватсионии таълим дар рушди фарҳанги зеҳни хонандагони синфҳои ибтидой ҷамъбаст ва натиҷабардорӣ карда шудаанд.

Диссертант дар амалӣ намудани таъминоти дидактикий дидгоҳи ҷолибро дар заминаи муносибати инноватсионию фаъолмандона татбиқ намудааст, ки сифати истифодаи технологияҳои инноватсионии таълимро дар рушди фарҳанги зеҳни хонандагони хурдсол ифода менамояд.

Юсуфҷонова Дилбар Ҳолиқҷоновна дар кори диссертатсионӣ муҳим будани истифодаи технологияҳои инноватсионии таълимро дар рушди фарҳанги зеҳни хонандагони хурдсол ба таври боэътимод тасдиқ менамояд.

Муаллиф дар рисола дуруст қайд менамояд, ки хурдсолӣ чунин давраи шаклгирии шахсият аст, ки он ба сифатҳои шаҳрвандӣ, эҳтиром ба одамон ва фаҳмидани атрофиён новобаста аз баромади иҷтимоӣ, мансубияти миллӣ, забон ва динии онҳо замина гузошта мешаванд. Дар ин давра ҳамчунин худшиносии бача бошиддат ташаккул меёбад. Худшиносии миллӣ унсури

таркибии сохтори шахсият аст. Онҳо дар заманаи фарогирии забон, меъёрҳо, анъанаҳо ва арзишҳои дигари муҳити миллӣ ташаккул ёфта, ба падидай ҳаёти маънавии шахсият мубаддал мешаванд ва вазифаи танзимкунандай ботинии рафторро ичро мекунанд.

Дар натиҷаи таҳқиқот аз тарафи диссертант мухолифатҳои ба таври объективӣ вучуддошта дар байни талаботи системаи муосири таҳсилот дар технологияҳои инноватсионии таълим дар марҳалаи ибтидоии таълим ва набудани асоси педагогии истифодаи технологияҳои инноватсионии таълим барои рушди фарҳанги зеҳни хонандагон, инчунин талаботи муаллимони фаъолияткунанда нисбат ба технологияҳои инноватсионӣ ҳамчун субъектҳои равандҳои педагогӣ ва дар назарияи педагогика набудани ҳамкорӣ байни мағҳуми «технологияи инноватсионӣ» ва мағҳумҳои (категорияҳо) асосии педагогика дар марҳалаи ибтидоии таълим ошкор карда шуданд.

Боэътиимодии натиҷаҳои ҳосилшуда бо муҳлати ичрои таҳқиқот; бо истифодаи мачмӯи методҳои муосири якдигарро пурракунандай таҳқиқот (аз он ҷумла, методҳои омории коркарди маълумот), ки ба объект, мавзӯъ, ҳадаф ва вазифаҳои таҳқиқот мувофиқанд; бо интихоби мувофиқи ҳаҷми гурӯҳҳои озмоиши; имконияти воқеии такрори озмоиш дар шароити амалияи таҳсилот таъмин гардидааст.

Эрод ва камбузидҳо.

Дар баробари дастовардҳои илмӣ дар кори диссертационӣ норасоиҳои ҷудогона ба назар мерасанд, ки дар шакли нуктаҳое, ки тавзеху мушаххасгардониро тақозо менамоянд, ифода ёфтаанд:

1. Хуб мешуд, дар қисми озмоиши таҳқиқот зинаҳо ва омилҳои таъсиррасонии рушди ташаккули фарҳанги зеҳни хонандагони хурдсол муайян ва шарҳ дода шавад.
2. Дар диссертатсия баъзе иқтибосҳои овардашуда рақамгузориву саҳифагузорӣ карда нашудаанд.

3. Дар диссертатсия баъзе хатоҳои имлой ва услубӣ, ҳамчунин носаҳеҳии мантиқӣ зимни баёни баъзе ғояҳо ба назар мерасад.

Аммо норасоиҳои зикршуда арзишу сифати таҳқиқотро қам намекунанд, ба натиҷаҳои асосии назаривию амалии диссертатсия таъсири манғӣ намерасонанд.

Дар маҷмӯъ, унвончӯй вазифаҳои таҳқиқотро ичро кардааст, хулосаҳо дар доираи вазифаҳо далелноку боварибахшанд, мундариҷаи кор бомантиқ ифода ёфта, муаллиф аз услуби илмӣ бархурдор мебошад.

Нуктаҳои асосӣ ва натиҷаҳои таҳқиқот дар автореферат ва интишороти унвончӯй пурра ифода ёфтаанд.

Диссертатсия кори анҷомёфтани илмию таҳассусӣ дар мавзӯи мубрам мебошад. Натиҷаҳои нави илмӣ, ки диссертант ба даст овардааст, барои илм ва амалияи педагогӣ дар шароити навсозии таҳсилот дар ҷумҳурий аҳамияти назаррас доранд. Хулоsavу тавсияҳои диссертант ба таври кофӣ асоснок мебошанд.

Кори диссертационии Юсуфҷонова Дилбар Ҳолиқҷоновна «Имконоти истифодаи технологияҳои инноватсионии таълим дар рушди фарҳанги зеҳни хонандагони хурдсол» ба талаботи меъёрҳои бандҳои 10, 11, 12, 14 ва 16-и Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 ноябри соли 2016, таҳти № 505 «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ ва унвонҳои илмӣ (дотсент, профессор)» нисбат ба диссертацияҳои номзадӣ ҷавобгӯй буда, муаллифи он – Юсуфҷонова Дилбар Ҳолиқҷоновна шоистаи дарёftи дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01. – педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ) мебошад.

Муқарризи расмӣ: номзади илмҳои педагогӣ,
дотсенти кафедраи забони давлатӣ ва
ҷомеашиносии Донишкадаи политехникии
Донишгоҳи техникии Тоҷикистон
ба номи М.Осимӣ

Темирова X.I.

30.10.2020с.

Маълумот барои тамос: 735025. Ҷумхурии Тоҷикистон, ш.Хӯҷанд,
к.А.Ҳакимов 24 “а” Телефон: 92.836.41.83 E-mail @.ru...temurova 261

Имзои Темироваро тасдиқ менамоям.

Мудири ШК Донишкадаи

политехникии Донишгоҳи техникии

Тоҷикистон ба номи академик М.С.Осимӣ

дар шаҳри Хӯҷанд

Ёқубова М.

